

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zwolnień od podatku stosowanych do sprowadzania na stałe majątku osobistego z państw członkowskich (wersja ujednolicona)

COM (2008) 376 wersja ostateczna — 2008/0120 (COD)

(2009/C 77/31)

Dnia 18 czerwca Rada Unii Europejskiej, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie *Zwolnień od podatku stosowanych do sprowadzania na stałe majątku osobistego z państw członkowskich (wersja ujednolicona)*.

Uznawszy, że treść wniosku jest w zupełności zadowolająca i nie wymaga żadnego komentarza ze strony EKES-u, na 447. sesji plenarnej w dniach 17 i 18 września 2008 r. (posiedzenie z 17 września) Komitet jednogłośnie postanowił wydać pozytywną opinię na temat proponowanego tekstu.

Bruksela, 17 września 2008 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie partnerstwa strategicznego między UE a Afryką

(2009/C 77/32)

Pismem z dnia 11 lipca 2007 r. komisarz Louis Michel odpowiedzialny za rozwój i pomoc humanitarną zwrócił się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie

Partnerstwa strategicznego między UE a Afryką.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 17 lipca 2008 r. Sprawozdawcą był: Gérard DANTIN.

Na 447. sesji plenarnej w dniach 17-18 września 2008 r. (posiedzenie z 18 września 2008 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 89 głosami przyjął następującą opinię.

1. Wnioski i zalecenia

1.1 W kontekście globalizacji właściwej naszemu nowemu stuleciu **stosunki między Europą a Afryką muszą znacznie się zmienić**. Wyciągnąwszy wnioski z przeszłości należy w nich dążyć do partnerstwa opartego na zasadach równych zobowiązań i uprawnień. W rzeczywistości po dziesiątkach lat współpracy i pomocy na rzecz rozwoju krańcowe ubóstwo Afryki wciąż postępuje i pogłębia się: owoce źle ukierunkowanego wzrostu gospodarczego, który w niewielkim stopniu przyczynia się do tworzenia miejsc pracy, są rozdzielane niesprawiedliwie powodując pogłębianie się nierówności. Ponad 55 % ludności Afryki Subsaharyjskiej żyje za mniej niż 1 dolara dziennie, a prawie 70 % całkowitej liczby miejsc pracy to zatrudnienie nieformalne zazwyczaj zapewniające minimalne środki utrzymania, z czego ponad 57 % przypada na rolnictwo. Stwarza to obraz sytuacji dramatycznego braku godziwego i produktywnego zatrudnienia.

1.2 Jest to ważne wyzwanie, zwłaszcza w odniesieniu do rozwoju i stabilizacji kontynentu afrykańskiego, ale także bezpieczeństwa kontynentu europejskiego i jego zdolności do osiągnięcia trwałego wzrostu.

1.3 **Polityka rozwojowa** prowadzona dotąd przez Unię Europejską zgodnie z różnymi porozumieniami (z Lome, Jaunde, Kotonu) i przeznaczone na nią środki finansowe **nie przyniosły pożądaných rezultatów**, zwłaszcza w dziedzinie tworzenia godziwych miejsc pracy. Stwierdziwszy ten stan rzeczy, musimy też powiedzieć, że **nie można się pogodzić z tą sytuacją**, że musi się ona zmienić. Stąd też Komitet wyraża zadowolenie z powodzenia szczytu UE i Afryki, który odbył się w dniach 8 i 9 grudnia 2007 r. w Lizbonie.

1.3.1 Szczególnym powodem do zadowolenia jest przekrojowe uwzględnienie zagadnienia zatrudnienia.

1.4 EKES sądzi bowiem, że tworzenie godziwego zatrudnienia jest kluczowym elementem działań na rzecz zmniejszania nierówności, ubóstwa oraz na rzecz integracji społecznej i tworzenia godnych warunków życia, czyli działań niezbędnych do stopniowej eliminacji postaw ekstremalnych i konfliktów, a zatem do zapewnienia stabilności państw.

1.5 Komitet sądzi, że dla rozwoju godziwych miejsc pracy konieczne jest prowadzenie takich działań, w których będzie on istotnym celem i które będą oddziaływać na parametry określone w poniższych punktach. Choć są one z natury różne, łączą je silna synergia, która sprawia, że oddziałują one na siebie wzajemnie i jako całość stanowią jeden obszar polityki.

1.5.1 Wzrost wywodzący się głównie z wydobycia bogactw naturalnych stwarza niewiele miejsc pracy. **Należy go więc przekierować na wyroby powstałe w wyniku wstępnego przetwarzania i na produkty gotowe.** Inwestycjom musi więc przyświecać ten cel i należy je kierować na sektory wytwarzające dużą wartość dodaną.

1.5.2 **Olbrzymie znaczenie ma sektor prywatny, a poprzez niego MŚP.** UE musi z rozwoju MŚP uczynić jedną z głównych dziedzin swej współpracy politycznej.

1.5.3 Obecny wzrost cen surowców jest dodatkowym elementem, który powinien doprowadzić do **obrania sektora rolnego za strategiczny priorytet rozwoju.** Skoro rolnictwo prowadzi się na znacznych polaciach ziemi i zajmuje się nim znaczna część ludności wiejskiej, musi ono przyczynić się do samowystarczalności żywnościowej, rozwoju przemysłu przetwórczego i w rezultacie do zahamowania odpływu ludności z obszarów wiejskich.

Należy zaplanować krótko-, średnio- i długoterminową politykę rolną dbając o priorytetowe przydzielenie środków na jej realizację. Politykę tę należy opracować wspólnie z organizacjami rolniczymi.

1.5.4 Nieodłącznym elementem każdej strategii rozwoju jest **rozwój zasobów ludzkich.** Należy więc już obecnie przeprowadzić analizę potrzeb w zakresie zatrudnienia, potrzeb rynku pracy, przygotować prognozy oraz **przygotować się na główne wyzwania związane z dostosowaniem kształcenia zawodowego do zatrudnienia.**

1.5.5 **Choć zostały poczynione postępy w zakresie integracji gospodarczej regionalnej i subregionalnej,** to należy jeszcze wykorzystać jej potencjał handlowy. Trzeba zwłaszcza skoordynować środki podjęte w celu zharmonizowania procedur celnych, rozwinąć infrastruktury, zapewnić swobodę przemieszczania się obywateli. W tym kontekście Komitet wyraża żal, że do chwili obecnej nie zostały sfinalizowane **regionalne negocjacje** w sprawie umów o partnerstwie gospodarczym, których celem jest między innymi integracja regionalna.

1.5.6 Każdej polityce rozwoju musi towarzyszyć **dialog społeczny,** który ją także wzbogaca, szczególnie poprzez negocjacje w sprawie układów zbiorowych. **Wskazane jest wobec tego tworzenie i rozwijanie silnych i niezależnych organizacji pracodawców i pracowników.**

1.5.7 **Dla rozwoju zatrudnienia niezbędny jest udział podmiotów niepaństwowych,** który też musi być elementem centralnym wspólnej strategii UE i Afryki. Z tego też powodu muszą one zostać włączone w przygotowanie i wdrażanie krajowych i regionalnych planów inżynieryjnych.

1.5.8 **„Dobre rządy”** są warunkiem zdobycia zaufania inwestorów. Z tego punktu widzenia są one istotnym elementem dla zatrudnienia. Należy je ująć w ich ogólnej wizji, zwłaszcza jeśli chodzi o poszanowanie praw człowieka i pracowników, w tym swobody związkowe, standardy pracy oraz **zagadnienie korupcji.** W odniesieniu do tego ostatniego punktu UE i państwa członkowskie **muszą uzależnić swą pomoc finansową od możliwości przesłedzenia wykorzystania przyznanych środków.**

2. Wprowadzenie

2.1 W piśmie z dnia 11 lipca 2007 r. komisarz Louis MICHEL odpowiedzialny za rozwój i pomoc humanitarną zwrócił się do Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego o przygotowanie opinii rozpoznawczej w sprawie różnych kwestii związanych z komunikatem „Od Kairu do Lizbony — Partnerstwo strategiczne między UE a Afryką”, dotyczących w szczególności **sposobów zmniejszenia deficytu miejsc pracy w Afryce.**

2.2 EKES wyraża zadowolenie z powodu tego wniosku, który wpisuje się w ramy polityki rozwoju prowadzonej w Afryce od dziesięcioleci, a jednocześnie ma na celu podjęcie refleksji na temat przyszłości, której obraz kształtują przede wszystkim decyzje podjęte podczas szczytu między UE a Afryką uwzględnione w deklaracji zatytułowanej „Partnerstwo strategiczne” i uzupełnionej „Pierwszym planem działania (2008-2010)”, mającym zapewnić jej wdrożenie.

2.3 Zwracając się do Komitetu z wnioskiem dotyczącym **zatrudnienia,** Komisja pokazała, że zamierza uczynić z niej podstawowy cel swojej polityki rozwoju, podobnie jak to uczyniła stwierdzając, że partnerzy ekonomiczni i społeczni mają rolę do odegrania w **zwalczaniu ubóstwa poprzez tworzenie godziwych miejsc pracy.** EKES wyraża z tego powodu zadowolenie.

Po krótkim przedstawieniu wcześniejszej polityki i jej wyników z uwzględnieniem obecnej sytuacji Afryki i przyszłej polityki, w niniejszej opinii uwypuklone zostaną zasadnicze działania, które zdaniem Komitetu powinny zostać przeprowadzone, aby przyczynić się do tworzenia godziwych miejsc pracy. Niniejsza analiza zostanie przeprowadzona w świetle wytycznych i planu działania przyjętych na szczycie UE i Afryki, który odbył się w dniach 8 i 9 grudnia 2007 r. w Lizbonie. W tym celu w opinii zostaną uwzględnione wcześniejsze prace EKES-u dotyczące rozwoju Afryki (¹).

(¹) CESE 1205/2004: *Le rôle des organisations des femmes en tant qu'acteurs non étatiques dans le champ de l'Accord de Cotonou* („Rola organizacji kobiet jako podmiotów niepaństwowych w ramach umowy z Kotonu”), sprawozdawca: FLORIO, wrzesień 2004 r.

CESE 1497/2005: „Włączenie aspektów społecznych do negocjacji porozumień o partnerstwie gospodarczym”, sprawozdawcy: PEZZINI i DANTIN, grudzień 2005 r.

CESE 753/2006: „Priorytetowe traktowanie Afryki: punkt widzenia europejskiego społeczeństwa obywatelskiego”, sprawozdawca: BEDOSSA, maj 2006 r.

CESE 673/2007: „Migracja a rozwój: szanse i wyzwania”, sprawozdawca: S. SHARMA, grudzień 2007 r.

Sprawozdania komitetu monitorującego ds. AKP-UE EKES-u: „Zasoby ludzkie dla rozwoju”, sprawozdawcy: KING i AKOUETE, maj 2007 r.

3. Uwagi ogólne

3.1 Kontynent afrykański jest niejednorodny. Składa się z krajów, które różnią się historią, kulturą, bogactwami (surowce mineralne, ropa, diamenty itp.), klimatem lub pod względem etnicznym i w zakresie demokracji, dobrych rządów i poszanowania praw człowieka itp. Taka sytuacja prowadzi do zróżnicowania poziomów rozwoju gospodarczego i społecznego. Trudno zatem podejść do niego w sposób globalny, postrzegając go jako monolit. Nie zmienia to jednak faktu, że niektóre cechy są wspólne. Dotyczy to przede wszystkim stosunków z Europą, zarówno przeszłych, jak i przyszłych, albo też wspólnej historii, która doprowadzi do wspólnej przyszłości wpisującej się w równie wspólną dynamikę zmian.

3.2 W kontekście globalizacji w nowym wieku stosunki między Europą a Afryką **powinny zmienić się znacząco** czerpiąc z doświadczeń przeszłości. W tej kwestii należy uświadomić sobie konieczność budowania wspólnej przyszłości, która musi wywodzić się raczej ze wspólnych wyzwań i zagrożeń oraz logiki wspólnych interesów niż z momentów wspólnej historii, współczucia lub wierności, kosztem ryzyka skonfrontowania niektórych partnerów na każdym z obu kontynentów z ich sprzecznościami.

3.3 Wyzwanie jest znaczące. Piętnaście kilometrów od terytorium europejskiego kontynent afrykański skupia na swoim obszarze wszelkie poważne zagrożenia współczesnego świata: niekontrolowaną migrację, pojawiające się epidemie, katastrofy klimatyczne i ekologiczne, zagrożenia terrorystyczne itp. Niemniej jednak jest to również obszar, którego potencjał jest najbardziej obiecujący zarówno pod względem zasobów naturalnych, jak i przewidywanego popytu czy zapotrzebowania na inwestycje.

3.4 Niewątpliwie Unia Europejska jest wciąż najważniejszym partnerem gospodarczym kontynentu afrykańskiego, udziela mu również największego wsparcia. Niemniej jednak ten historyczny monopol został ostatnio złamany przez „wschodzących inwestorów”, przede wszystkim Chiny, a także Indie, największe kraje Ameryki Łacińskiej i monarchie z Zatoki Perskiej, a nawet Iran oraz powracające na arenę Stany Zjednoczone, które chcą zachować bezpieczeństwo dostaw energii, a jednocześnie stawiać czoła zagrożeniom terrorystycznym, rozszerzyć teren walki o wartości chrześcijańskie i demokrację oraz zablokować niepokojącą obecność chińską^(?).

3.5 Tymczasem nie ma wątpliwości, że obecnie bezpieczeństwo kontynentu europejskiego, a także jego zdolność do zachowania wysokiego wzrostu w dłuższej perspektywie będą miały ścisły i natychmiastowy związek z rozwojem i stabilizacją kontynentu afrykańskiego. W perspektywie długo- i średnioterminowej Europa nie może być wyspą dobrobytu leżącą piętnaście kilometrów od kontynentu, który cechuje bieda. Trwały rozwój Unii Europejskiej wymaga uświadomienia sobie, że Afryka jest obecnie terytorium wobec niej granicznym.

3.6 „Strategię Europy wobec Afryki długo cechowały asymetryczne stosunki między **donatorem a beneficjentem**, którym

towarzyszyła fałszywe poczucie czystego sumienia z punktu widzenia ideologicznego oraz jednostronne spojrzenie z punktu widzenia naszych interesów. Ta archaiczna i nierealistyczna wizja wyrządziła poważne szkody. Należy zamknąć ten rozdział na rzecz nowej koncepcji partnerstwa między partnerami posiadającymi równe prawa i obowiązki, działającymi zgodnie z logiką wspólnych korzyści w oparciu o takie parametry jak zrównoważony rozwój, dobre zarządzanie gospodarcze, fiskalne i socjalne, transfer technologii itp.”^(?).

3.6.1 Strategia opierająca się na asymetrycznym stosunku między donatorem a beneficjentem lub między udostępniającym środki a ich beneficjentem, znajdująca konkretny wymiar przede wszystkim w treści różnych umów, które regulowały lub regulują stosunki między UE a Afryką, jest **porażką** w świetle tego, co charakteryzuje dziś sytuację gospodarczą i społeczną Afryki^(?). **Należy zatem zmienić podejście.**

W wyniku jej stosowania państwa afrykańskie znalazły się w stanie zależności, przede wszystkim finansowej, obniżenia — w wyniku ciężącego zadłużenia — dynamizmu niezbędnego do pozytywnego zaistnienia w gospodarce światowej.

3.6.1.1 Po dziesiątkach lat pomocy na rzecz rozwoju udzielanej przez Unię Europejską, wiele państw członkowskich (często dawnych kolonizatorów), organizacje międzynarodowe, w tym Bank Światowy, skrajne ubóstwo Afryki pogłębia się.

3.6.1.2 Podczas gdy kraje lub regiony wschodzące, takie jak Chiny, Indie, południowo-wschodnia Azja, Brazylia stają się światowymi potęgami gospodarczymi mającymi wpływ na światowy handel, Afryka, poza nielicznymi wyjątkami, nie odnotowuje ożywienia gospodarczego.

3.6.1.3 Dlaczego taki kraj jak Korea Południowa, która jeszcze niedawno żyła „dla ryżu i z ryżu”, stała się jednym ze światowych liderów sektora elektronicznego i stocznioowego, usług informatycznych i przemysłu samochodowego, a Afryka nie?

3.6.1.4 Europa ciągle pozostaje pierwszym importerem produktów afrykańskich. Jednak pomimo 25 lat asymetrycznych ceł wielkość eksportu z krajów afrykańskich do UE spadła o ponad połowę z 8 % w 1975 r. do 2,8 % w 2000 r. w stosunku do wielkości obrotu w handlu światowym. Takie preferencje celne nie były wystarczające. Brak konkurencyjności produktów afrykańskich przeznaczonych dla Europy zaciążył na zdolności eksportowej Afryki.

3.6.1.5 Korzyści ze wzrostu, wynikającego głównie z eksploatacji zasobów naturalnych, rozkładają się nierównomiernie, co pogłębia nierówności, w wyniku których biedni wciąż cierpią biedę lub są jeszcze biedniejsi, a bogaci jeszcze bardziej się bogacą. Taka sytuacja ma niewiele wspólnego z dobrym zarządzaniem gospodarczym uwzględniającym kwestie etyczne. Wielu Afrykańczyków głośno o tym mówi:

— „(Należy) ściągnąć środki nielegalnie zdobyte w krajach pochodzenia i składowane w bankach zagranicznych”^(?).

^(?) Przemówienie komisarza Louisa Michela podczas konferencji „UE-Chiny-Afryka” zorganizowanej przez Komisję Europejską w dniu 28 czerwca 2007 r.

^(?) Odpowiedź komisarza Louisa Michela udzielona osobie zabierającej głos podczas Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego w Kigali, 18-22 listopada 2007 r.

^(?) Nadzwyczajny szczyt Unii Afrykańskiej w sprawie zatrudnienia i walki z ubóstwem zorganizowany w dniach 3-9 września w Wagadugu. Deklaracja końcowa (art. 16).

^(?) Nathalie Delapalme, Elise Colette, Union Européenne/Afrique: „Le partenariat stratégique”. Uwagi Fundacji Roberta SCHUMANNA, grudzień 2007 r.

— „Toczy nas choroba złego rządzenia, niektóre kraje są biedniejsze niż przed rozpoczęciem wydobywania ropy, diamentów itp. W niektórych krajach przywódcy posiadają większe majątki niż dług krajowy! Zło nie pochodzi z zewnątrz, lecz od nas samych”⁽⁶⁾.

4. Od Kairu do Lizbony: nowe partnerstwo strategiczne między Afryką a Unią Europejską

4.1 Dotychczasowa polityka i przeznaczone na jej realizację środki finansowe wciąż nie przyniosły pożądanych rezultatów, w szczególności w dziedzinie tworzenia godziwych miejsc pracy. Wobec świadomości tej sytuacji nie można pozostać bezczynnym, stąd też sukces szczytu lizbońskiego, który odbył się w dniach 8 i 9 grudnia 2007 r. jest dla Komitetu powodem do zadowolenia. EKES pochwała wolę polityczną, która umożliwiła poszerzenie, a nawet ponowne określenie (poprzez jej nowe ukierunkowanie) współpracy, a tym samym stosunków zarówno handlowych, jak i politycznych między dwoma kontynentami.

4.2 Siedem lat po szczycie w Kairze, szczyt lizboński stworzył podstawy nowego partnerstwa strategicznego między Afryką a Unią Europejską, w którym obaj partnerzy są traktowani na równej stopie, opierającego się na wspólnych wartościach, zasadach i interesach, aby razem stawiać czoła globalnym wyzwaniom na scenie międzynarodowej, takim jak pokój i bezpieczeństwo, dobre rządy i prawa człowieka, migracja, energia i zmiany klimatyczne, handel, infrastruktura i rozwój.

4.3 Oryginalność i innowacyjność tej strategii leży nie tylko w jej treści, lecz również we wprowadzeniu — oprócz deklaracji dotyczącej etapu operacyjnego — ośmiu planów działań priorytetowych (zob. ZAŁĄCZNIK I do niniejszej opinii), które stanowią mapę drogową lub plan pracy jako konkretny wyraz dokonanych wyborów i priorytetów strategicznych określonych przez obydwie kontynenty. Postępy w realizacji ośmiu niezwykle ambitnych planów (na podobieństwo umowy z Kotonu) zostaną ocenione podczas następnego szczytu w 2012 r.

4.4 Komitet pozytywnie ocenia fakt, że oprócz ogólnych deklaracji, które są niewątpliwie ważne, ustalono organizacyjne ramy pracy umożliwiające przełożenie tych deklaracji na konkretne działania operacyjne, co pozwoli przede wszystkim ocenić ich wdrożenie począwszy od 2010 r.

4.5 EKES podkreśla, że każde z ośmiu partnerstw znajdujących odzwierciedlenie w planach działania może przyczynić się do rozwoju godziwych miejsc pracy w chwili, gdy ten wybór polityczny zostanie dokonany, o ile będzie im towarzyszył konkretna polityka zatrudnienia (zob. rozdział 7).

4.6 Jednakże, wychodząc poza same dokumenty, pomimo dobrej woli wyrażanej przez jedną i drugą stronę podczas szczytu, nie udało się uniknąć pojawienia się pewnych trudności i pułapek, o których mówili niektórzy decydenci afrykańscy. Dali oni do zrozumienia, że nowa strategia, pomimo swojej innowacyjności polegającej na zawarciu zrównoważonego partnerstwa, nie zmieni szybko stosunków, które jeszcze dziś są oceniane w kategorii strony dominującej i strony zdominowanej:

— krytykuje się biurokrację UE, gdyż „z Chin z łatwością można niezwłocznie sprowadzić niezbędne traktory ...”;

⁽⁶⁾ Wystąpienie przewodniczącego RSG jednego z francuskojęzycznych państw Afryki Zachodniej podczas Zgromadzenia Generalnego UCESA (Unia Rad Społeczno-Gospodarczych Afryki), które odbyło się w dniach 13 i 14 listopada 2007 r. w Wagadugu.

— domaga się od UE odszkodowania dla Afryki za kolonizację i grabież dóbr albo akceptacji imigrantów ...;

— wyraża wątpliwości co do możliwości zawierania umów o partnerstwie gospodarczym w prawdziwym duchu partnerstwa ...;

— zwraca uwagę na bardzo wyraźne różnice poglądów w kwestii kryzysu w Zimbabwie ...

Droga wydaje się jeszcze daleka i pełna pułapek zanim obydwu stronom uda się zrealizować swe cele i odzyskać wzajemne zaufanie.

4.6.1 W tym świetle EKES uważa, że zrównoważone partnerstwo oznacza, że **w pierwszej kolejności** do samych rządów afrykańskich należy **podjęcie odpowiedzialności za dobre rządy, walkę z korupcją** i skierowanie inwestycji bezpośrednich i zagranicznych na zmniejszenie ubóstwa w swoich krajach. Przyjęcie przez nie odpowiedzialności w tym zakresie wzmacnia ich suwerenność i stanowi nieunikniony etap przejściowy odnowionego partnerstwa. Dlatego też rzeczywiste przestrzeganie zasady zrównoważonego partnerstwa między Unią Europejską a Afryką ma istotne znaczenie dla dążenia do tworzenia godziwego zatrudnienia i w tym leży jego sens.

4.7 EKES odnotowuje z zadowoleniem miejsce, jakie przyznano organizacjom społeczeństwa obywatelskiego zarówno na płaszczyźnie instytucjonalnej (stosunki EKES-u reprezentującego UE z ECOSOC reprezentującym UA)⁽⁷⁾, jak i w odniesieniu do wszystkich podmiotów niepaństwowych tworzących zorganizowane społeczeństwo obywatelskie⁽⁸⁾. Aby wyrażona wola przybrała konkretną postać i wyrażała się w czynach, należy uwzględnić trudności napotkane w tej kwestii podczas wdrażania umowy z Kotonu, w przeciwnym wypadku poniesiemy porażkę.

Ogółem Komitet popiera obraną w odniesieniu do całego kontynentu orientację strategii dotyczącej stosunków UE-Afryka polegającą na dążeniu do postępu.

5. Godziwa praca stanowi konieczny cel skutecznego strategicznego partnerstwa między UE a Afryką

5.1 Artykuł 55 dokumentu ustanawiającego strategiczne partnerstwo między UE a Afryką stanowi: „Kwestie dotyczące zatrudnienia, w szczególności zabezpieczenia społecznego, niedostatecznych możliwości zatrudnienia i promowanie godnej pracy w Afryce, będą rozpatrywane wspólnie w ramach partnerstwa, a tworzenie produktywnych miejsc pracy w formalnej gospodarce, poprawa trudnych warunków życia i pracy zgodnie z programem ONZ na rzecz godziwej pracy oraz integracja gospodarki nieformalnej z formalną zostaną potraktowane priorytetowo (...)”.

5.2 Komitet pochwała formalne uwzględnienie kwestii godziwej pracy w strategicznym partnerstwie między UE a Afryką ze względu na to, że uważa, iż rozwój zatrudnienia zarówno ilościowy, jak i jakościowy stanowi kluczowy element działań na rzecz zmniejszenia nierówności, ubóstwa oraz na rzecz integracji społecznej, czyli działań niezbędnych do stopniowego eliminowania postaw ekstremalnych i konfliktów, a zatem do zapewnienia stabilności państw.

⁽⁷⁾ Zob. art. 104 i 105 deklaracji.

⁽⁸⁾ Zob. art. 106-110 deklaracji.

6. Sytuacja zatrudnienia w Afryce

Udział ludności pracującej jest wysoki (68,6 %). Stopa bezrobocia również jest wysoka (10,3 %), jednak najpoważniejszym problemem jest **brak godziwych i produktywnych miejsc pracy: 46,2 % ludności, w tym 55,4 % w Afryce Subsaharyjskiej, żyje za mniej niż 1 dolara dziennie**. Innymi słowy znaczna część aktywnej zawodowo ludności zajmuje się pracą nieformalną, zazwyczaj zapewniającą minimalne środki utrzymania. Stanowi ona 68 % wszystkich miejsc pracy, z czego 57,2 % dotyczy sektora rolnictwa pierwotnego; w większości przypadków podejmuje się jej młodzież i kobiety, które odgrywają determinującą rolę jako oś wspólnoty gospodarczej i rodzinnej, tym samym mając podstawowe znaczenie dla organizacji struktury gospodarczej i społecznej w Afryce. (zob. załącznik II do niniejszej opinii)

7. Tworzenie godziwych i wydajnych miejsc pracy

W świetle powyższych uwag priorytetem dla Afryki jest tworzenie godziwych i produktywnych miejsc pracy, podlegających wolnemu wyborowi, gdyż tylko w ten sposób można skutecznie przyczynić się do wyeliminowania ubóstwa, stworzenia warunków godnego życia, wprowadzenia skutecznej ochrony społecznej dostępnej dla wszystkich uwzględniając na wszystkich poziomach zagadnienia płci, a także młodzieży, z którymi wiąże się przyszłość Afryki, a częściowo także kwestie solidarności między pokoleniami.

Bez produktywnych miejsc pracy dążenie do godziwego poziomu życia, rozwoju gospodarczego i społecznego, a także rozkwitu jednostki będzie jedynie mrzonką. Osiągnięcie tych celów wymaga rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju przedsiębiorstw sektora prywatnego. Aby osiągnąć swą pełnię, tego rodzaju dynamika musi wpisywać się w ramy sprzyjające jej rozkwitowi, w których jest miejsce dla demokracji, państwa prawa, dobrych rządów, poszanowania praw człowieka i praw społecznych itp.

Partnerstwo strategiczne między UE a Afryką przyjęte na szczycie lizbońskim traktuje wymiar zatrudnienia w sposób przekrojowy. Przedmiotem niniejszego rozdziału jest pogłębienie tej kluczowej kwestii w postaci analiz i propozycji wytycznych. Takie zadanie wymaga refleksji nad głównymi elementami, które mogą sprzyjać realizacji celu. Jest to podejście zasadniczo makroekonomiczne. Jednakże, aby poruszyć kwestię różnorodności działań, warto w późniejszym terminie sporządzić spis różnych działań prowadzonych przez europejskie organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy na rzecz rozwoju w Afryce, który wykazywałby różnorodność realizowanych przez nie programów, przede wszystkim wraz z samorządami i/lub ugrupowaniami lokalnymi (spółdzielnie, zrzeszenia ogrodnicze, placówki szkolne lub zdrowotne itp.), przyczyniających się do rozwoju zatrudnienia.

Jednakże, wykraczając poza powyższe uwagi, Komitet pragnie zdecydowanie podkreślić, że **rozwój Afryki, a więc tworzenie godziwych i produktywnych miejsc pracy nie mogą zostać osiągnięte bez większej stabilności państw wchodzących w jej skład**. Tymczasem wiele krajów jest pogrążonych w niekończących się konfliktach. W ciągu ostatnich dziesięciu lat w Gwinei, Liberii i Sierra Leone, czyli w krajach, które posiadają zasoby naturalne, w tym diamenty i drewno, konflikty wywołały w regionie poważny kryzys, który doprowadził do przemieszczania się znacznych fal uchodźców. Nie wspominając o konfliktach w Darfurze, Ugandy rozdziera Sudan, „zapomnianej wojnie” w północnej Ugandzie, utrzymującym się zagrożeniu

we wschodniej i północnej części Republiki Środkowoafrykańskiej i niestabilności w Kongu. Biorąc pod uwagę tę sytuację, Unia Europejska, a w ujęciu ogólnym wspólnota międzynarodowa, mają ważną rolę do odegrania w tej determinującej dla przyszłości kontynentu kwestii. Pomijając popełnione okrucieństwa, których nikt nie może ani ignorować, ani akceptować, nie ulega przecieży wątpliwości, że zatrudnienie może przyczynić się do stabilności państw, lecz niestabilność uniemożliwia ich rozwój a więc i tworzenie miejsc pracy.

7.1 Wzrost dający pracę

7.1.1 W kwestii wzrostu gospodarczego rok 2006 był pomyślny dla Afryki, zważywszy że w Afryce Północnej stopa wzrostu wyniosła 6,3 %, a w Afryce Subsaharyjskiej — 4,8 %, przy czym należy pamiętać o wyraźnych kontrastach między różnymi krajami.

7.1.2 Są to dobre wskaźniki, zwłaszcza w porównaniu z wynikami Unii Europejskiej, lecz ze względu na stagnację, a nawet regres wydajności, źle ukierunkowane inwestycje, niską wartość dodaną zasadniczej części produkcji przemysłowej lub rolnej, gwałtowny wzrost liczby ludności i ogromny deficyt godziwych miejsc pracy **potrzebny jest dwucyfrowy wzrost, który zapewniłby jednocześnie poprawę jakościową i ilościową zatrudnienia**. Według szacunkowych danych konieczny jest wzrost na poziomie co najmniej 9 %, by osiągnąć pozytywne wyniki realizacji Celów Milenijnych, które tak czy owak nie zawierają celu w zakresie zatrudnienia, co jest godne pożałowania.

7.1.3 Osiągany wzrost w niewielkim stopniu prowadzi do tworzenia miejsc pracy, ponieważ jego pochodzenie temu nie sprzyja. Pochodzi on bowiem często ze zwiększonego wydobycia bogactw naturalnych, prowadzonego często w warunkach pracy na granicy dopuszczalności. Jego rentowność gwałtownie wzrosła w ostatnich czasach, w szczególności w krajach posiadających złoża naftowe, w związku ze wzrostem cen baryłki ropy. Pomijając fakt, że taka sytuacja jest zmienna, gdyż wynika z wahań kursów, nie przyczynia się ona do powstawania dodatkowych miejsc pracy. Dotyczy to również innych zasobów naturalnych, gdyż są one eksportowane w stanie surowym. Dodatkowo, nawet jeżeli klasa średnia gromadzi korzyści płynące ze zwiększenia działalności, zazwyczaj konsumuje produkty importowane, co również nie ma wpływu na lokalne zatrudnienie.

7.1.4 Pozyskane z wydobycia ropy środki, których sposób i miejsce wykorzystania nie zawsze są znane, powinny zostać zainwestowane w wytwarzanie produktów przetworzonych o dużej wartości dodanej, które przyczynią się do wzrostu powodującego powstawanie wielu miejsc pracy. Dotyczy to również innych zasobów naturalnych lub produktów rolnych, które mogą sprzyjać rozwojowi przemysłu rolno-spożywczego w ramach ustrukturyzowanej, finansowanej i priorytetowej polityki rolnej (zob. 7.4 i załącznik IV do niniejszej opinii).

7.1.5 Wzrost przyczyniający się do powstawania miejsc pracy w optymalnej liczbie nie będzie wynikał ze zwykłego wydobycia surowców lub tradycyjnych czy też masowych upraw rolnych (trzcina cukrowa, bawełna, banany, orzechy arachidowe, kakao itp.). Wynika on również z rozwoju przemysłu przetworczego wytwarzającego produkty o wysokiej wartości dodanej, co w ujęciu długofalowym stanowi lepsze rozwiązanie pozwalające uniknąć pogorszenia warunków wymiany handlowej, prowadzące do udziału w gospodarce subregionalnej, regionalnej, a następnie światowej, aby dzięki wyciągniętych korzyściom zmieścić w kierunku nowego etapu rozwoju.

7.2 Inwestycje ukierunkowane na dywersyfikację

O ile bez wzrostu nie ma nowych miejsc pracy lub jest ich niewiele, tak też nie będzie wzrostu bez inwestycji dobrej jakości.

Na ogół przyjmuje się, że osiągnięcie znacznej rocznej stopy wzrostu przez kilka lat obrotowych (zob. pkt 7.1.2) wymaga, aby stopa inwestycji oscylowała w granicach 22-25 % PKB, podczas gdy w ostatnich latach wynosiła jedynie 15 %. Aby osiągnąć takie tempo wzrostu, można zastosować dwa źródła inwestycji.

7.2.1 Inwestycje wewnętrzne

7.2.1.1 Po pierwsze należy inwestować w sektory o dużej wartości dodanej i znacznych możliwościach produkcyjnych, cechujące się dużym potencjałem tworzenia miejsc pracy, takie jak infrastruktura, rolnictwo i zrównoważony rozwój, ochrona środowiska naturalnego, kultura, transport, rybołówstwo, eksploatacja lasów, technologie informacyjne i komunikacyjne, przemysł (wstępne przetwarzanie i produkty gotowe). Inwestycje powinny również obejmować segmenty, które uczestniczą w tworzeniu odpowiednich ram dla przyciągania zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Chodzi również o dążenie do stworzenia spirali sukcesu: inwestycje wewnętrzne — produkcja — handel — zyski — kolejne inwestycje wewnętrzne.

7.2.1.2 Inwestycje wewnętrzne, albo też mobilizacja wewnętrznych zasobów finansowych, w przeciwieństwie do bezpośrednich inwestycji zagranicznych, pozwolą Afryce samodzielnie określić własne priorytety rozwoju.

7.2.1.3 Gdzie znaleźć fundusze na inwestycje wewnętrzne?

- uruchomienie ogromnych dochodów, widocznych lub ukrytych, uzyskanych w wyniku wydobywania zasobów naturalnych (ropa, gaz, węgiel, diamenty, drewno, surowce mineralne: chrom, platyna, kobalt lub mangan, miedź, żelazo, uran itp.)⁽⁹⁾. (Co się dzisiaj z nimi dzieje? Co się stało na przykład z dochodami z cukru, za który płacono trzykrotność ceny światowej?);
- wprowadzenie podatku od wartości dodanej dla towarów i usług (VAT) doprowadziło do zwiększenia dochodów publicznych w sposób ograniczony i niekompletny. Można to poprawić;
- poprawa systemu ściągania podatków pozwoliłaby podwoić dochody podatkowe w niektórych krajach;
- duże wahania stosunku dochodów podatkowych do PKB (od 38 % w Algierii i Angoli do mniej niż 10 % w Nigrze, Sudanie i Czadzie) wykazują, że kraje o bardzo niskim wskaźniku mogą znacznie zwiększyć dochody;
- formalizacja nielegalnej pracy, która poszerza podstawę opodatkowania, pozwoli zwiększyć podstawę środków;

⁽⁹⁾ Sama Afryka posiada prawie całe światowe zasoby chromu (przede wszystkim w Zimbabwie i w RPA), 90 % zasobów platyny (RPA) i 50 % zasobów kobaltu (Demokratyczna Republika Konga, Zambia).

Wszystkie te ulepszenia powinny przyczynić się do jakościowego i ilościowego zwiększenia działań w ramach polityki publicznej.

— W niektórych krajach fundusze przesyłane przez pracowników, którzy wyemigrowali, stanowią ważne źródło rozwoju⁽¹⁰⁾. W 2004 r. osiągnęły one kwotę około 16 miliardów dolarów. Szacuje się, że zarejestrowane i niezarejestrowane fundusze przewyższają pomoc publiczną na rzecz rozwoju i bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Jeżeli środki te, które nie są źródłem zadłużenia, przechodziłyby przez oficjalny system bankowy krajów afrykańskich — pod warunkiem, że byłyby on pewny, wiarygodny i skuteczny — mogłyby mieć istotny wpływ na zdolność inwestycyjną. Widać tu, na podstawie tego jednego punktu, **jak ważne jest dla krajów afrykańskich zagadnienie imigracji**. Taka waga tego zagadnienia usprawiedliwia potrzebę dogłębnych dyskusji pomiędzy UE, poszczególnymi państwami członkowskimi i odnośnymi krajami afrykańskimi na temat wszelkich zmian dotyczących uregulowania przepływów migracyjnych⁽¹¹⁾.

— Odływ kapitału nadal pozbawia kraje afrykańskie znacznej ilości środków na inwestycje. **Odpowiada on podwojonej całkowitej kwocie długu kontynentu afrykańskiego**⁽¹²⁾, co skłania niektórych ekspertów do wyrażania opinii, że Afryka jest „wierzycielem netto” reszty świata. Jeżeli środki te zostałyby przeznaczone na inwestycje produkcyjne, pozwoliłyby stworzyć miejsca pracy i zapewnić dochody znacznej części ludności. Oprócz zatrzymania odpływu, co zostało uczynione w niektórych krajach europejskich, rządy mogłyby objąć tymczasową amnestią repatriację tego kapitału.

Z takimi perspektywami i podejmując niezbędne reformy, w szczególności w sektorze finansowym i budżetowym, Afryka mogłaby pozyskiwać zdecydowanie więcej środków własnych na finansowanie wybranych przez siebie inwestycji produkcyjnych.

7.2.2 Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Wkład bezpośrednich inwestycji zagranicznych ma zasadnicze znaczenie dla gospodarczego rozwoju kontynentu. Jeżeli są dobrze ukierunkowane, odgrywają one istotną rolę w procesie rozwoju krajów przyjmujących, dostarczając zarówno kapitału, jak i technologii, wnosząc kompetencje, wiedzę specjalistyczną i dostęp do rynku, co prowadzi do większej skuteczności w używaniu zasobów i większej wydajności.

7.2.2.1 Podczas gdy średni roczny napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Afryki podwoił się w latach osiemdziesiątych (kiedy osiągnęły one kwotę 2,2 miliarda dolarów) w stosunku do lat siedemdziesiątych, w latach dziewięćdziesiątych zdecydowanie wzrósł, osiągając kwotę 6,2 miliarda dolarów, a następnie 13,8 miliardów dolarów w latach 2000-2003. Mimo to, na kontynent afrykański trafia obecnie jedynie 2-3 % kwoty światowych inwestycji po osiągnięciu szczytowego wyniku rzędu 6 % w połowie lat siedemdziesiątych i niecałe 9 % kwoty inwestycji skierowanych do krajów rozwijających się, podczas gdy w 1976 r. osiągnęły one rekordowy poziom 28 %.

⁽¹⁰⁾ Zob. EKES 673/2007 „Migracja i rozwój: szanse i wyzwania” Sprawozdawca Sukhdev SHARMA, grudzień 2007 r.

⁽¹¹⁾ Drugie wspólne posiedzenie EKES-u i UCESA (Union des CES Africains — Stowarzyszenie RSG Afryki). Deklaracja Przewodniczących.

⁽¹²⁾ „Le développement économique en Afrique”, sprawozdanie CNUCED z dnia 26 września 2007 r.

7.2.2.2 Cechą właściwą dla napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych skierowanych do Afryki jest atrakcyjność zasobów naturalnych tego kontynentu. Wyjaśnia to nierównomierny podział przeznaczonych dla niej inwestycji. W ciągu ostatnich dwudziestu lat dwadzieścia cztery kraje Afryki sklasyfikowane jako zależne od ropy i surowców mineralnych pozyskały średnio trzy czwarte kwoty bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

7.2.2.3 Należy przekierować bezpośrednie inwestycje zagraniczne, zwłaszcza do sektorów wytwórczych zapewniających znaczną dywersyfikację produkcji konkurencyjnej, którą ułatwia transfer technologii. Aby zachęcić do bezpośrednich inwestycji zagranicznych i zapewnić ich skuteczność, Afryka musi kontynuować wysiłki w tworzeniu właściwych ogólnych ram, które będą atrakcyjne dla inwestorów. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mogą napływać i przyczyniać się do rozwoju tylko wtedy, gdy wcześniej spełnione zostaną niektóre warunki. Chodzi o jakość struktury gospodarczej i infrastruktury, wielkość danego rynku — stąd znaczenie integracji regionalnej, szkolenie siły roboczej (zob. „Zasoby ludzkie”), wzmocnienie i stabilność władzy publicznej i dobre rządy. Ponadto skuteczność bezpośrednich inwestycji zagranicznych wymaga, aby były one zgodne z wizją gospodarki krajowej i jej włączenia w mechanizmy na szczeblu subregionalnym, regionalnym i światowym. W tym celu należy opracować prawdziwą krajową strategię rozwoju, jak to miało miejsce w południowo-wschodniej Azji w latach 70. oraz 80.

7.2.2.4 Jednakże bezpośrednie inwestycje zagraniczne nie rozwiążą wszystkiego, w szczególności nie zapewnią dobrych rządów, demokracji, państwa prawa, poszanowania praw człowieka, nie wyeliminują korupcji i odpływu kapitału itp. W świetle tego stwierdzenia należy podkreślić, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne z Chin znacznie wzrosły w ostatnich czasach przede wszystkim w wyniku istotnych wysiłków dyplomatycznych, których apogeum stanowił szczyt między Chinami a Afryką. Chińskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne koncentrują się prawie wyłącznie na sektorach wydobywczych, aby zagwarantować sobie surowce niezbędne do rozkwitu własnej gospodarki.

7.2.2.5 Wartość handlu między Chinami a Afryką wzrosła dwudziestokrotnie w ciągu dziesięciu lat z 3 miliardów dolarów w 1998 r. do 55 miliardów dolarów w 2006 r. Niemniej jednak z punktu widzenia interesów afrykańskich chińska metoda rodzi liczne pytania. Często utwierdza ona rządy, których orientacje polityczne nie zawsze zmierzają w kierunku demokracji, państwa prawa, zmniejszanie ubóstwa⁽¹³⁾. Z tego punktu widzenia konflikt w Darfurze jest pouczający, podobnie jak postawa chińska w Zimbabwie. Ponadto metoda chińska rodzi obawy na płaszczyźnie rozwoju (zob. załącznik III do niniejszej opinii).

7.2.2.6 Jeżeli chodzi o inwestycje, obecność państw członkowskich w Afryce jest bardzo widoczna. Aby ją rozszerzyć, można:

- zaproponować konkretne zachęty dla przedsiębiorstw UE, na przykład w postaci kredytów podatkowych;
- wykorzystać istniejące instrumenty rozwoju po ich przejrzeniu i wzmocnieniu. Wzmocnić na przykład efektywność

inwestycji oraz Instrument inwestycyjny EBI i poprawić ich skuteczność, tak aby stały się użyteczne dla sektora prywatnego;

- wprowadzić mechanizm lub organ zapewniający odpowiednią gwarancję inwestycji finansowanych w odpowiedni sposób, na podobieństwo rozwiązania określonego w art. 77 ust. 4 umowy z Kotonu.

7.3 MŚP narzędziem rozwoju gospodarczego

Sektor prywatny, jego umocnienie i zróżnicowanie mają podstawowe znaczenie dla rozwoju zrównoważonego, tworzenia miejsc pracy i, co za tym idzie, do zmniejszania ubóstwa.

Tymczasem w większości krajów afrykańskich daje się zauważyć brak powiązania między sektorem nieformalnym i mikroprzedsiębiorstwami, które raczej są sektorem minimum socjalnego niż właściwym bodźcem gospodarki, a oddziaływaniami dużych przedsiębiorstw zagranicznych funkcjonujących na zasadzie samowystarczalności i w konsekwencji wnoszących niewielki wkład w gospodarkę lokalną.

Powstaje zatem kwestia tworzenia warunków dla zakładania małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które złożą się na spójną strukturę gospodarczą przyczyniającą się **do rozwoju sektora prywatnego, który jest niezbędny do rozwoju kontynentu.**

Aby promować rozwój MŚP, należy przede wszystkim:

- pogłębić integrację regionalną (zob. pkt 7.8), aby wykroczyć poza wąskie rynki lokalne;
- zmniejszyć obciążenia administracyjne, zwiększyć wiarygodność sądów, dostosować infrastrukturę, w tym niematerialną (infrastruktura komunikacji) do ich potrzeb;
- stworzyć możliwości finansowe (zob. pkt 7.2.1: inwestycje wewnętrzne) służące ich powstawaniu i finansowaniu. W tym celu należy przede wszystkim poprawić otoczenie biznesowe ustanawiając np. pomoc na rzecz rozwoju rynku i wprowadzania produktów na rynek, zapewnić pomoc w dostosowaniu się do wymogów formalnego finansowania i rozszerzyć ofertę finansowania poprzez większe wykorzystywanie prywatnego sektora pozafinansowego.
- **Unia Europejska musi uczynić z rozwoju MŚP jedną z osi swojej polityki współpracy z Afryką.** Za pośrednictwem państw członkowskich i ich przedsiębiorstw musi sprzyjać tworzeniu MŚP oraz wspierać ich powstawanie, w szczególności poprzez sprzyjanie inwestycjom w drodze zachęt podatkowych (kredyty podatkowe, preferencyjne pożyczki, rola EBI itp.);
- poprzez systematyczny transfer technologii (wiedza specjalistyczna, informowanie), który ewentualnie mógłby następnie stać się punktem wyjścia dla programów badawczych i rozwojowych. Wszystkie przedsiębiorstwa europejskie podpisujące umowy na dostawę sprzętu, produktów przemysłowych itp. powinny zobowiązać się do przekazania technologii (takie rozwiązanie jest stosowane w odniesieniu do Chin m.in. w dziedzinie energii jądrowej i aeronautyki, dlatego więc nie miałyby funkcjonować w odniesieniu do Afryki w przypadku mniej zaawansowanych produktów, nawet jeżeli sumy wchodzące w grę są mniejsze);

⁽¹³⁾ Wspólne Zgromadzenie Parlamentarne AKP-UE. Projekt sprawozdania w sprawie wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) na państwa Afryki, Karaibów i Pacyfiku, sprawozdawcy: Astrid LULLING i Timothy HARRIS, Kigali, listopad 2007 r.

- poprzez propagowanie i tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, co można osiągnąć uwzględniając w programach szkoleniowych troskę o pobudzanie ducha przedsiębiorczości;
- poprzez rozwój wspólnych przedsiębiorstw łączących elementy afrykańskie i europejskie (kapitał, siła robocza, zarządzanie itp.)

7.4 Rozwój nowoczesnego i konkurencyjnego rolnictwa

Rolnictwo, rybołówstwo i gospodarka leśna są istotnymi elementami rozwoju obszarów wiejskich i muszą stanowić podstawowy priorytet strategiczny rozwoju Afryki.

Sektory te stanowią podstawę rozwoju pierwotnego, a ze względu na ich wpływ na dużą część tego obszaru kształtują strukturę życia ekonomicznego i społecznego. Taki rozwój jest niezbędny do osiągnięcia samowystarczalności żywnościowej, ponieważ reprezentuje zasadniczą dziedzinę gospodarki krajów afrykańskich, przyczyniając się do stabilizacji ludności tym bardziej, że przedstawia znaczny potencjał tworzenia miejsc pracy. Mając na względzie znaczenie afrykańskiego rolnictwa — 57,2 % ludności czynnej zawodowo zajmuje się rolnictwem, w porównaniu do 5 % w krajach przemysłowych — można jedynie wyrazić zdziwienie, że tylko 1 % środków z 9. Europejskiego Funduszu Rozwoju został przeznaczony na rolnictwo. Stwierdzenie to utwierdza w przekonaniu, że społeczeństwo obywatelskie, a w szczególności rolników, należy włączyć w opracowywanie krajowych planów indykatorywnych. W porównaniu, Bank Światowy przeznaczył 8 % swych środków na rolnictwo przynajmniej, że jest to niedostateczne.

W obecnym okresie niespotykanego dotąd ciągłego wzrostu cen surowców rolnych na rynkach światowych i, co za tym idzie, produktów spożywczych, stopniowy rozwój rolnictwa może nastąpić jedynie poprzez wdrażanie poważnej, ustrukturyzowanej i planowanej polityki rolnej w perspektywie krótko-, **średnio- i długoterminowej. Taka polityka musi być traktowana priorytetowo wśród zagadnień budżetowych i finansowych w szerokim rozumieniu tych pojęć** i być dostosowana do ograniczeń właściwych dla różnych krajów i dla kontynentu jednocześnie uwzględniając podejście regionalne.

Z myślą o zapewnieniu maksymalnego powodzenia wprowadzeniu takiej polityki, powinna ona być opracowywana i wdrażana przy pomocy afrykańskich organizacji rolnych i obejmować w szczególności mechanizmy ochrony: czy można uznać za normalne, że Senegal importuje ryż z Azji, podczas gdy istniejący potencjał nawadniania obszarów przyrzecznych nie jest wykorzystywany?

Racjonalna polityka promowania zatrudnienia w sektorze rolnym może opierać się przede wszystkim na aspektach przedstawionych w załączniku IV do niniejszej opinii.

7.5 Zasoby ludzkie kluczowym elementem polityki zatrudnienia

Rozwój zasobów ludzkich jest jednym z niezbędnych czynników każdej strategii rozwoju. Edukacja i kształcenie odgrywają pierwszoplanową rolę w tym procesie, który zapewnia tworzenia elastycznej siły roboczej pod względem zróżnicowania możliwości zatrudnienia i jego dobrej jakości. Chodzi zatem o to, aby osoby odpowiedzialne za planowanie zasobów ludzkich wspólnie z podmiotami społeczno-gospodarczymi przeprowadzały analizę zapotrzebowania na zatrudnienie

i rynku pracy, dokonywały prognoz średnio- i długoterminowych, przewidywały najważniejsze problemy i wyzwania związane z adekwatnością szkolenia do zatrudnienia. Ogólnie rzecz biorąc przykład gospodarek krajów wschodzących, bądź rozwiniętych w ostatnich latach takich jak Korea, jest z tego punktu widzenia budujący.

UE i państwa członkowskie dzięki ich doświadczeniu w zakresie kształcenia oraz ukierunkowanego i wybiórczego finansowania, którego przebieg można ściśle prześledzić, muszą odgrywać główną rolę w tym zakresie. Z tego punktu widzenia Unia Europejska oferuje wiele projektów edukacyjnych, w których mogą uczestniczyć studenci z Afryki. Jest to ważne, ponieważ rozwój Afryki możliwy jest dzięki wykształconemu społeczeństwu.

Różne działania mogące doprowadzić do centralnego traktowania zagadnień zasobów ludzkich w promowaniu zatrudnienia przedstawione są w Załączniku V do niniejszej opinii.

7.6 Integracja regionalna

Istnieje powszechne przekonanie o ogromnym potencjale rozwoju handlu wewnątrz kontynentu afrykańskiego i rozwoju szerszych obszarów gospodarczych.

O ile odnotowano znaczne postępy w regionalnej i subregionalnej integracji gospodarczej, zwłaszcza w wyniku utworzenia Unii Afrykańskiej, potencjał handlowy nie został jeszcze w pełni wykorzystany. Należy lepiej koordynować środki podjęte w celu harmonizacji procedur celnych, zmniejszać przeszkody taryfowe i pozataryfowe, poprawić transport i komunikację w drodze większych nakładów inwestycyjnych w rozwój infrastruktury regionalnej i zapewnić swobodne przemieszczanie się obywateli, przede wszystkim poprzez zniesienie wiz. Wszystkie te działania muszą wpisywać się w **politykę zagospodarowania przestrzennego**, tak aby zapewnić ich ogólną spójność.

Rozwój gospodarczy Afryki wymaga w pierwszym rzędzie i przede wszystkim pogłębienia rynku wewnętrznego umożliwiającego tworzenie wzrostu wewnętrznego prowadzącego do stabilizacji kontynentu i wprowadzenie go do gospodarki światowej. Integracja regionalna i rozwój rynku wewnętrznego są punktem oparcia i odskocznią, które umożliwią Afryce pozytywne otwarcie się na handel światowy.

W związku z tym Komitet wyraża żal, że **regionalne** negocjacje umów o partnerstwie gospodarczym, których jednym z celów jest właśnie integracja gospodarcza, do chwili obecnej nie zostały sfinalizowane.

7.7 Dialog społeczny

Jest niezbędny i odgrywa kluczową rolę w rozwoju godziwego i produktywnego zatrudnienia. Dlatego też musi stanowić integralną część wdrażania wspólnej strategii. Pełne zaangażowanie partnerów społecznych w życie gospodarcze i społeczne, przede wszystkim w negocjowanie układów zbiorowych, jest nie tylko jednym z wymogów demokracji, lecz również źródłem rozwoju społecznego, pokoju społecznego i konkurencyjności gospodarczej. Dialog społeczny jest uprzywilejowanym narzędziem, które umożliwia osiągnięcie porozumienia społeczno-gospodarczego prowadzącego do rozwoju.

Optymalny rozwój gospodarczy nie może bowiem istnieć, jeżeli nie towarzyszy mu równoległy rozwój społeczny. Te pojęcia muszą iść w parze, aby tworzyć dynamikę niezbędną do pełnej efektywności postępu gospodarczego prowadzącego do poprawy standardu życia, godziwych miejsc pracy i dobrobytu ludności. Należy zatem tworzyć lub rozwijać swobody związane, swobodę rokowań zbiorowych, silne i niezależne organizacje pracodawców i pracowników, które posiadają niezbędne możliwości i wiedzę, aby należycie wypełniać swoją rolę.

7.8 Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie

Udział podmiotów niepaństwowych jest nierozłącznym elementem rozwoju godziwego zatrudnienia i musi stanowić centralny człon wspólnej strategii. Ich uczestnictwo nie tylko jest zgodne z wymogami demokracji uczestniczącej, lecz jednocześnie specjalistyczną wiedzę i znajomość lokalnych warunków wnoszą ci, którzy codziennie podejmują się kolejnych przedsięwzięć, produkują, zajmują się rolnictwem itp. Dlatego też należy je włączyć w opracowywanie krajowych i regionalnych programów indykatywnych, a także traktować jako rzeczywistych partnerów rozwoju, którzy powinni korzystać z pomocy publicznej na rzecz rozwoju i postanowień umowy z Kotonu przewidującej pomoc na wzrost potencjału. Warto przytoczyć tutaj rozdział 3 opinii Komitetu 1497/2005 w sprawie niezbędnej organizacji strukturalnej, a nawet instytucyjnej społeczeństwa obywatelskiego (platforma, sieci, komitet...) umożliwiającej ustalenie czasu i miejsca koniecznych do prowadzenia debat i określenia kierunków działań. Z tego punktu widzenia **utworzenie Rady Konsultacyjnej ds. Społeczeństwa Obywatelskiego na podstawie umowy o partnerstwie**

Bruksela, 18 września 2008 r.

gospodarczym CARIFORUM-WE podpisaną w grudniu 2007 r. jest przykładem, który powinien być naśladowany w Afryce (zob. deklaracja końcowa z 25. posiedzenia środowisk społeczno-gospodarczych AKP-UE, które odbyło się w dniach 4, 5 i 6 marca w Brukseli: „Lepsze partnerstwo na rzecz lepszego rozwoju”). Wywiązując się z zadania powierzonego mu na mocy umowy z Kotonu EKES, za pośrednictwem komitetu monitorującego AKP-UE, odegrał ważną rolę przyczyniając się do koordynacji, wspólnych przemysłów oraz utworzenia sieci zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

7.9 Dobre rządy

„Dobre rządy” stanowią warunek pozyskania zaufania inwestorów i chociażby z tego powodu mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju Afryki. Wspieranie demokratycznych rządów, koniecznych na wszystkich szczeblach administracji, jest zatem kluczowym elementem dialogu w ramach partnerstwa między Europą a Afryką. Należy je postrzegać jako całość, która powinna obejmować poszanowanie praw człowieka i pracownika, w tym swobody związkowe, standardy pracy, a także państwo prawa, wzmocnienie instytucji i aparatu państwa, którego słabość i niedostateczne możliwości często hamują wdrożenie działań dotyczących współpracy, udziału społeczeństwa obywatelskiego w rzeczywistej demokracji przedstawicielskiej lub walki z korupcją. W tej ostatniej kwestii **Unia Europejska i państwa członkowskie muszą stawiać wymogi w ramach partnerstw i uzależniać pomoc od zapewnienia możliwości prześledzenia jej wykorzystania**. Na sto miliardów dolarów pomocy udzielanej co roku trzydzieści miliardów „wyparowuje” ⁽¹⁴⁾ (zob. art. 3.6.1.5 i 7.2.1.3, ostatnie tiret).

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ „Le développement économique en Afrique”, sprawozdanie CNUCED z 27 września 2007 r., wywiad z sekretarzem stanu w rządzie francuskim odpowiedzialnym za frankofonię, dInternational Labour Organisation (ILO): „African Employment Trends”, April 2007, dziennik „Le Monde” z 16 stycznia 2008 r.